

Posudek oponenta rigorózní práce Mgr. Davida Lenského
Persekuce křesťanů v antickém Římě

Autor Mgr. David Lenský předložil svou rigorózní práci na téma interakce římské státní moci s postupně sílícím křesťanským hnutím a s tím souvisícím pronásledováním křesťanů, tedy na téma v zásadě trestního práva římského s tím, že v daném kontextu nelze zadané téma chápat v rovině úzce trestněprávní, ale do značné míry i v rovině politické.

Ve stručném úvodním slově (str. 6 – 7) objasňuje autor hlavní zaměření své práce a odůvodňuje zpracování zvoleného tématu. Celkem pochopitelně konstatuje, že „náboženství mělo ... vliv na formování společenské a politické struktury“, s tím, že jako vlastní cíl práce uvádí, že „cílem této práce je pochopit vzájemný vztah těchto dvou veličin, a to konkrétně křesťanského náboženství a římského státu“ (str. 6). Vedle tohoto hlavního cíle se pak autor věnuje i zmapování historie křesťanského hnutí v prvních pěti stoletích n.l.

Po úvodu následují dvě kapitoly, představující v jistém smyslu úvod do pojednávané problematiky. Nejprve jde o kapitolu „Římské náboženství a křesťanství“ (str. 8 – 33). V ní autor popisuje základní rysy římského polyteistického náboženství a konfrontuje je s diametrálně odlišným pojetím religiosity v křesťanství. Kapitola nastiňuje prostor pro vzájemné střetávání se státní, doposud pohanské moci s raným křesťanstvím. V této kapitole je velmi vhodně vložena pasáž, popisující nejznámější případy státních zásahů proti různým kultům ještě v době předkřesťanské. Další kapitola „Vznik křesťanství v 1. století – počátek perzekucí“ (str. 34 – 45) popisuje – velmi plasticky – počáteční nepochopení nově vznikajícího náboženského hnutí ze strany Římanů. Pro římskou státní moc, dohlížející v 1. století n.l. na rozsáhlé území a kontrolující nespočetné kultury s velmi rozličnými zvyklostmi, bylo vskutku pod rozlišovací možností pochopit hned zpočátku charakter křesťanství v konfrontaci s židovskou vírou. To, že Římané vnímali křesťanství jako židovskou náboženskou sektu. V tomto smyslu křesťané často sdíleli zásahy římské moci proti Židům. Kapitola se ale věnuje i konfliktům mezi židovskou veleradou (sanhedrinem) a křesťany a vhodně připomíná příběh svatého Pavla.

Následuje kapitola „Perzekuce ze strany státní moci bez právního podkladu – od počátku 2. století do poloviny 3. století“ (str. 46 – 63), která tvoří první část vlastního jádra práce. Autor konstatuje, že v pojednávané době „neexistovala obecná skutková podstata trestného činu křesťanství, ani žádný oficiální výnos, kterým by se procesy s křesťany řídily“ (str. 49), takže státní moc římská zakročovala proti křesťanům spíše z pozice politické síly. Autor však vhodně mapuje cestu státní moci k pojetí křesťanství jako specifického trestného činu.

Druhá část jádra práce je vtělena do další kapitoly, nazvané „Od poloviny 3. století do počátku 4. století: perzekuce postavena na právní základ“ (str. 64 – 85). V ní autor analyzuje postoje římské státní moci vůči křesťanství v dobách zvýšeného ohrožení říše, a to jak vnitřní nestabilitou, tak slabostí navenek. Je pochopitelné, že v takovém kontextu lze očekávat posílenou snahu upevnit kontrolu nad domácími záležitostmi a křesťanství, v pojednávané době již relativně silné hnutí, představovalo pro státní moc poměrně snadno identifikovatelný cíl. Perzekuce se pak postavila na právní základ, spočívající v trestnosti odmítání účasti na státem přikázaných obětinách pohanským bohům.

Následující kapitoly „Edikt milánský“ (str. 86 – 98) a „Obrat – křesťanství se stává státním náboženstvím“ (str. 99 – 106) popisují cestu, kterou se římská státní moc ubírala od počátku 4. století: nejprve zavedení tolerance vůči křesťanskému náboženství (r. 313) a následně posílení pozice křesťanství jako náboženství státního (r. 380). Kapitola je tedy logickým vyústěním obsahu předložené práce.

Závěr (str. 107 – 110) je pak shrnutím hlavních poznatků, obsažených v předchozích částech předložené práce.

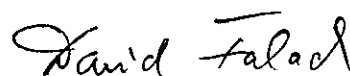
Seznam literatury obsahuje adekvátních 44 položek (knihy) a 18 položek pramenné literatury, vše výlučně v češtině, resp. v českém překladu. Nad rámec vlastní literatury byly použity zdroje ze 14 elektronických stránek – zde by bylo vhodné uvést datum posledního přístupu.

Celkově je práce obsahově zajímavá a psaná čtivě se zřetelným proniknutím do problematiky. Je zřejmé, že při vytváření práce autor průběžně téma konzultoval a při zpracovávání textu projevil samostatnost a tvůrčí přístup.

Práci doporučuji k obhajobě.

Při obhajobě doporučuji pojednat o soudní pravomoci sanhedrinu pod dohledem římské moci.

V Praze, dne 18. listopadu 2013

JUDr. David Falada